

УДК 342.951:351.82

О.Б. Німко, к.ю.н., завідувач кафедри
правознавства Житомирського національного
агроекологічного університету

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ САМОРЕГУЛІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ ЗЕМЛЕУСТРОЮ

Представлена до уваги наукова стаття присвячена теоретичному аналізу правових засад діяльності саморегулівних організацій у сфері землеустрою, їх завдання та повноваження з громадського регулювання землеустрою.

Ключові слова: правові засади, саморегулювання, саморегулівна організація, землевпорядкування.

Предоставленная ко вниманию научная статья посвящена теоретическому анализу правовых основ деятельности саморегулируемых организаций в сфере землеустройства, их задания и полномочия по общественному регулированию землеустройства.

Ключевые слова: правовые основы, саморегулирование, саморегулируемая организация, землеустройство.

The article deals with theoretical analysis of legal issues for self-regulatory organization activity in the field of land planning, as well as, tasks and authority of civil land planning management.

Key words: legal issues, self-regulatory, self-regulatory organization, land planning.

Постановка проблеми. Саморегулівні організації у світовій практиці визнають підприємницькі асоціації, добровільні об'єднання, які встановлюють для своїх членів формальні правила у веденні бізнесу. Розвиток саморегулювання сприяє взаємодії між суб'єктами, що здійснюють господарську та професійну діяльність певного виду, та самостійній розробці ними єдиних та зрозумілих всім категоріям громадян правил здійснення господарської діяльності певного виду.

Повноцінна нормативно-правова база, що регламентує діяльність саморегулівних організацій сприяє здійсненню та розвитку господарської діяльності, підвищенню якості товарів, робіт та послуг, забезпеченню ефективної взаємодії між суб'єктами, які здійснюють господарську діяльність, та органами державної влади.

Метою представленої до уваги статті можна визначити виокремлення та опрацювання проблемних питань законодавчого забезпечення діяльності саморегулівних організацій в землевпорядній сфері, що є вкрай необхідним та доцільним кроком на шляху розвитку підприємництва та підвищення ефективності системи державного управління господарською діяльністю.

Стан дослідження проблеми. Питання діяльності саморегулівних організацій на ринку землевпорядних послуг підлягають всебічному розгляду та обговоренню на різних рівнях державного регулювання. Слід визнати, що статей і тим більше монографічних досліджень в українській господарсько-правовій науці практично не опрацьовано. Окремі аспекти правового регулювання земельних відносин досліджувались у працях А. Берлача, А. Корецького, В. Курила. Але жодна з цих робіт не містить системного і концептуального обґрунтування засад правового регулювання саморегулівної діяльності у сфері землевпорядкування.

Виклад основного матеріалу. До ознак саморегулівної організації, на думку української дослідниці Шатковської І. належать:

- добровільне об'єднання;

- членство — професійні учасники ринку;
- функції — саморегулювання, встановлення формальних правил ведення бізнесу;
- відносини з державою — держава передає їм частину своїх функцій [1].

Українська дослідниця Суслова В. вважає, що саморегулівна організація виконує такі функції:

- акумулюючу та об'єднувальну інтересів своїх засновників щодо порядку здійснення ними своєї господарської або професійної діяльності;
- нормотворчу, в межах якої формується, оптимізується власне порядок здійснення господарської або професійної діяльності;
- засновницьку, в межах якої створюються необхідні органи саморегулівної організації, що сприяють здійсненню нею саморегулівної діяльності, а також таку, яка реалізується у формі перетворення саморегулівної організації, що трансформується у більш складні форми в своєму розвитку;
- регулятивну, в межах якої відбувається одна з головних функцій саморегулівної організації, що реалізує її організаційно-господарське призначення — регулювати діяльність суб'єктів господарювання в межах відповідного ринку товарів та послуг, окремого виду професійної діяльності;
- представницьку, в межах якої суб'єкти господарювання та суб'єкти професійної діяльності фактично виходять на рівень публічних відносин, доносять до держави свої колективні інтереси і вступають у діалог, що має конкретне правове значення;
- контрольну, в межах якої здійснюються контрольні заходи, що забезпечують ефективність цілої низки інших функцій: регулятивної, нормотворчої тощо;
- інформаційно-аналітичну, яку можна розглядати і в самостійному, і допоміжному сенсі, виходячи з того, що інформаційний формат є універсальним чинником будь-якої взаємодії, взаємодносин. Для виконання саморегулівною організацією низки функцій об'єктивно затребуваною є її інформаційно-аналітична діяльність в інтересах її учасників;
- освітньо-кваліфікаційну, що є в цілому допоміжною функцією, але в умовах постійного зростання рівня конкурентоздатності товарів та послуг, вимогливості суспільства і споживачів набуває дедалі більшого значення;
- судову, що реалізується в межах третейського судочинства, адже розгляд спорів між учасниками саморегулівної організації має стати її додатковою функцією;
- умовно-страхову, що покладається на саморегулівні організації в різних площинах суспільних відносин з її участю як в контексті формування відповідних накопичувальних грошових фондів для надання допомоги у період кризи чи інших економічних несприятливих періодів господарської діяльності або для компенсації шкоди, завданої споживачам унаслідок діяльності окремих суб'єктів — учасників саморегулівної організації, що загрожує підриванням високої ділової репутації цих суб'єктів на відповідному ринку як таких;
- правоохоронну, що полягає у застосуванні до суб'єктів засновників господарських санкцій, право на застосування яких делеговано саморегулівним організаціям державою [2, с. 122-130].

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції господарської діяльності з проведення робіт із землеустрою та землеоціночних робіт» від 2 жовтня 2012 року [3], було змінено зміст ст.63 Закону України «Про землеустрій» від 21 червня 2012 року [4].

За внесеними змінами вказана стаття змінила редакцію з «Самоврядний контроль

при здійсненні землеустрою» на «Саморегулювання у сфері землеустрою».

За попередньою редакцією самоврядний контроль при здійсненні землеустрою проводився сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами відповідно до законодавства України.

Відповідно до ст. 63 Закону України «Про землеустрій» від 21 червня 2012 року у поточній редакції, саморегулювними організаціями у сфері землеустрою є громадські організації, які об'єднують фізичних осіб, визнаних сертифікованими інженерами-землевпорядниками у порядку, встановленому цим законом, отримали свій статус відповідно до вимог цього Закону та здійснюють повноваження з громадського регулювання землеустрою.

Утворення та порядок діяльності саморегулювних організацій у сфері землеустрою регулюються відповідно до закону.

Саморегулювні організації у сфері землеустрою є юридичними особами, які діють на засадах самоврядування і діяльність яких не має на меті отримання прибутку.

Громадська організація фізичних осіб, визнаних сертифікованими інженерами-землевпорядниками відповідно до цього Закону, що претендує на визнання її статусу саморегулювної організації у сфері землеустрою, повинна відповідати таким критеріям:

- її кількісний склад повинен налічувати не менше 250 сертифікованих інженерів-землевпорядників;
- не менше 90 відсотків членів її загального кількісного складу повинні бути сертифікованими інженерами-землевпорядниками;
- наявність встановленої процедури внутрішньої сертифікації своїх членів з метою контролю за якістю проведених ними робіт із землеустрою.

Порядок визнання статусу саморегулювної організації у сфері землеустрою центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Саморегулювні організації у сфері землеустрою здійснюють такі повноваження з громадського регулювання землеустрою:

- визначення правил і стандартів підприємницької та професійної діяльності, обов'язкових для виконання всіма членами таких організацій, а також передбачення механізму відшкодування збитків, завданих споживачам внаслідок надання членами саморегулювної організації товарів, виконання робіт (послуг) неналежної якості;
- контроль за виконанням положень нормативно-технічних документів, державних стандартів, норм і правил у сфері землеустрою, забезпеченням належної якості документації із землеустрою, яка складається сертифікованими інженерами-землевпорядниками — її членами;
- участь у розробленні нормативно-правових актів з проведення землеустрою;
- участь у професійній підготовці та сертифікації інженерів-землевпорядників;
- участь у складі Кваліфікаційної комісії;
- захист своїх членів у питаннях судового та досудового вирішення спорів, пов'язаних із проведенням землеустрою, відповідно до закону;
- сприяння розвитку конкуренції у сфері землеустрою;
- підвищення професійного рівня членів саморегулювної організації шляхом внутрішньої сертифікації за процедурою, встановленою саморегулювною організацією;
- сприяння розвитку інформаційних технологій у сфері землеустрою, широкому інформуванню суспільства про особливості організації раціонального використання

та охорони земель, формування сталого землекористування;

- встановлення інших вимог щодо сумлінного виконання своїми членами робіт із землеустрою, забезпечення виконання ними вимог цього Закону, нормативно-технічних документів у сфері землеустрою [3].

На нашу думку, головним завданнями СРО у сфері землеустрою вбачаються:

- участь у проведенні громадської (позавідомчої) експертизи програм і проєктів, техніко-економічних обґрунтувань, планів наукових досліджень і розробок в галузі землеустрою, використання і охорони земель, державного земельного кадастру, моніторингу земельних ресурсів;

- сприяння захисту інтелектуальної власності, професійних і соціальних прав їх членів;

- внесення пропозицій щодо удосконалення земельного і природоохоронного законодавства;

- сприяння впровадженню у виробництво досягнень науки і техніки, передового досвіду;

- сприяння розвитку міжнародного співробітництва, взаємного обміну з зарубіжними організаціями новітніми досягненнями в галузі землеустрою, раціонального використання і охорони земель, державного земельного кадастру, моніторингу земельних ресурсів;

- сприяння підготовці кадрів спеціалістів землевпорядного профілю, юристів по земельному праву та інших фахівців, їх працевлаштуванню.

Загалом, підбиваючи **підсумок**, можна зазначити, що на сьогоднішній день головним завданням саморегулювних об'єднань землевпорядників є захист законних соціальних, економічних та інших інтересів своїх членів; сприяння вирішення актуальних науково-технічних проблем, прогнозування розвитку науки і техніки в галузі землеустрою, використання і охорони земель, державного земельного кадастру, моніторингу земельних ресурсів, підвищення технічного рівня і якості землевпорядних робіт.

Отже, створення відповідних організацій стимулюватиме вільну конкуренцію на відповідних ринках, покращуватиме ефективність виробництва та сприятиме захисту прав споживачів послуг виконавців робіт із землеустрою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шатковська І. Аспекти питання законодавчого забезпечення діяльності саморегулювних організацій в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzizvru/2011_3/p6_17.html.

2. Сулова В. Функціональні завдання саморегулювної організації та їх законодавче закріплення // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. – 2011. – № 4. – С. 122-130.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції господарської діяльності з проведення робіт із землеустрою та землеоціночних робіт: Закон України від 2 жовтня 2012 року р. №5394-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5394-17>.

4. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 року №858-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/858-15>.